

ספרים כותרת ראשית בעריכת רחלה זנדבנק

בהחייאת הפורטרט המפורט ביותר בספר
- **אורי צבי גרינברג**.

אילו היה סימטת-החבשים אלבומו הפרטי **באמת** של המחבר, שחוזרים בו ועולים פכיהיומיום האינטימיים, היינו מברכים את ברכת-הנהנין. אלא שתמיד מין בולמוס אוהו את אורלנד להעלות באוב את כל-מפורסמי אותם ימים, והספר הופך למעין 'מיוזמי בירושלים ב-20 השנים האחרונות של המנדט הבריטי'. את מי לא נפגוש כאן - את הרופאים **טיכו**, **הלנה כגן**, **פייגנבאום וצונדק**; את הפרופסורים מן האוניברסיטה - **מאגנס ובר-אדון וויר**, **שובסקי ורוטנשטרייך**, **קצ'לסקי ובורני היימר וקלויזנר וסוקניק** ובנו **יגאל ידין וכו'** ולדום את **אליעזר לובראני מ'קול ירוש' ליס'**, את **אברשה ארטט** מן הסוכנות, את **משה סנה** מההגנה, את אברכי הישיבה של הרב **קוק וכו'** ואתה רוצה לצעוק - די! הפורטרטים המרטיטים בספר הם שניים שלושה: פגישותיו עם אלכסנדר פן ועם א"צ גרינברג, וגם כאן מוצא לו אורלנד דרך (אידיאית וסיגנונית) להעלות את הפרטי אל רמה ציבורית לאומית, והספר הופך להיות 'עדות על תקופה'.

אם בזה רצה המשורר (והוא מכריז על כך בפתח-הספר, "להטעימכם טעמים של מקום וזמן בעיר אחת שאהבתי..."), הרי שהדבר עלה בידו, אך בין זה לזה כמעט ואיבדנו את הנסתר, את החדר-פעמי, את שלא היה ניתן לראות **בלי המשורר**.

אורלנד יודע ש"יש לקצר בסנטימנטים ולרוץ הלאה", אך הספר ארוך ועמוס מדי. הוא אמנם חש צורך להביט אחורה, לקחת אוויר, כדי שיוכל לרוץ עימונו. אבל, אדוני המשורר, אין צורך בהטפות-מוסר לנעדר-שליהיום. אין צורך לעלות על קתדרה של מלמד-דרדקי הנזכר בתמונות העבר, כדי ללמד את מאזיניו לקח: "כי בכדי להיולד עם ולהישאר עם, ולרשת ארץ ולהקים עיר - לא די להיולד צעיר, צריך להיולד גם עם ברכת הזיכרון." יד על הלב, שירת-אמת אינה צריכה לקיים אלה.

שיבחו הגדול של הספר - יכולת הסיי פור, ההומור, הליצנות כמעט הגמישות הלשונית על רבדיה, השובבות עם הדמעה בעין, וחבל שלפעמים נופל אורלנד אל פח הפיזומנאיות.

עם ספר זה נתעשר המדף המודרני של ספרי-שירה על ירושלים, וסימטת-החבשים יעמוד ליד כמה משיריו של יהודה עמיחי, של **דניס סילק**, של **חיים באר**, של **אבנר טריינין** ושל **זלדה**. איש ושכונתו, איש וסיגנונו.

ראויה ההוצאה לתודה על שטרחה בעיי צובו הנאה של הספר, הלוואי וילמדו ממנה הוצאות אחרות.

ישראל אליהו

מיוזמי בירושלים

סימטת החבשים

מאת: יעקב אורלנד; כתר

"עיר אחת שאהבתי יותר מכל מקום וזמן אחרים בחיי" זו ירושלים. הקורא את המקאמה של **יעקב אורלנד**, חש בעליל באהבה הגדולה העולה ועוברת כמעט כלי-גבול. אורלנד שב, לאחר שנים, ונאחז בדברים שנגעו בו בשנות ה-30 וה-40 של המאה, ימי כחרותו, עד שבגר עם מלחמת-העצמאות. אז גם עזב את העיר וירד ממנה. אין סימטת החבשים רק סיפורה של סימטה אחת בלבד, ספציפית, מקוסי-של-ילדות. היא הופכת, כדברי אורלנד עצמו - לסימטה סמלית. סיפורים שהוא טווה,

דמות ירושלמית - איור של נחום גוטמן מתוך 'סימטת החבשים'

עוברים מן הסימטה ומגיעים עד לאוניבר-סיטה-העברית בצפון ולשגלר במערב. בכל מקום, כמו מתוך עוגת-המדלן הפרוסטאי-נית המפורסמת, צפות הדמויות וניקהלות על המשורר ותובעות את ביטויין. הוא רואה חובה לעצמו, ב-13 פירקי הספר, "לאוורר את מדפי ארכיונו/ לערוך ביעור חמץ קצר ולחדש את תקיונו/ של רוחי הדברים המנשב בזיכרונו".

אורלנד מספר על **אלתרמן** (שהקדיש לו את סיפרו הקודם **נתן היה אומר**), שבא אצלו ואמר על ירושלים: "זאת עיר גדולה עלי, איני יכול לה, שום איש אינו יכול לה אפילו יש לו הכלים, אני אפילו כלים אין לי שיוכלו לה... אני חוזר לתל-אביב".

אורלנד לא חשש לשוב ולהלך בעיר ילדותו. כמו עד, הבהול להותיר זכר למתים בעיר, שהכל בה הולך ומשתנה ומשתב, הוא מעלה **תמונות אלבום** מן הסימטה, ממאה-ישערים, מזיכרון-משה, משערי-פינה ועד לשגלר הוא יגיע. לפע-מים די לו בקורישום דק, לפעמים הוא מכביד כדי תמונת-ישמן מפורטת (כפי שעשה למשוררים **אלכסנדר פן** ו**אברהם שטרן**) ועד כדי מונולוג תיאטרלי הוא מגיע

שכל שמות גיבוריה נטולים ממדף התבלי-נים, כמו הנסיכה רוזמרין, היועץ זעפרן, הנסיך מיוון וכו'. ובכל זאת חסר קצת קצת פילפל לסיפור.

והערה אחרונה - ולאידווקא לאגדה חדשה, אבל גם לה: מרבית המיפלצות והדרקונים שאנו פוגשים לאחרונה בסיפ-רות-הילדים - הן העולמיות והן זו שלנו - הם למעשה יצורים חביבים וטובי-לב, נשמות תועות, תינוקות שנשבו בין הגויים, או למ-דיו'וניקים העומדים לחזור בתשובה. שום רשע, שום רוע-לב, אפילו לא קורטוב של אכזריות וקמצוץ של איום. מה קורה פה? האומנם פסו הזאבים הרעים מן העולם? תמו השועלים הערמומיים? איפה הנחשים? איפה הדרקונים האמיתיים?

די עם מיפלצות חסידות-אומות-העולם ושוחרות ילדים. רוצים ענקים אכזריים ודרקונים זוללי-אדם, ואם אהבת-ילדים - אז רק ילדים עם ציפס, מכשפתם של הנזל וגרטל, מי יגלה עפר מעינייך?

*

בסידרת **קרא ושמע** של הוצאת **ישרא-דיסק**, אותה הוצאה שהוציאה רבבות הורים מחושך לאור ומאפלה למבט בעזרת הספר-קלטת, הופיעו שני סיפרי קלטות חדשים, שניהם של **אורי סלע** האחד **אין כזה וזהו זה**, על-פי הסוויטה הסימפונית **הקצין קיז'ה** מאת **פרוקופייב**; והשני **סימפונית הצעצועים**.

אשר לסיפור הראשון, זהו סיפור על הקיסר הרוסי, הנתקל תוך עיון ברשימת קציניו בקצין 'אין כזה'. מתברר שהשליש מחק את שמו של אחד הקצינים שהשתחרר והוסיף הערה, 'אין כזה'. אלא שהקיסר המתפעל מן השם המור, מבקש לפגוש את אין-כזה לשיחה. רצונו של הקיסר, פקודה - וכך נאלץ המטכ"ל הרוסי להמציא קצין שלא היה ולא נברא. הם יוצי רים לו תעודות-לידה ובתי-ספר וסיומי קורסים וכו'. וכשהקיסר לוחץ על קיום הפגישה, הם שולחים את אין-כזה לבית חולים ולירח-ידבש - עד שבסופו של עניין הורגים אותו בקרב ומעניקים לו על-ש"סלע עיבד את הסיפור הנ"ל למעשה מחורזת ועליוזה המלווה בציוריו ההומוריסטיים והצעצועיים של **גילילי אלון**, יוסי ידין קורא את המעשיה לילדים המתקשים או המתעצלים לקרוא ולהורים המשתמר טים מהקראות, כשצליליו של פרוקופייב מתנגנים בווקמן והילדים צוחקים. מה עוד נבקש מעימך מכורה?

כנ"ל לגבי סימפונית-הצעצועים - והפעם מנסה סלע להבין, מה הביא את אביו של **אמאריאוס** יקרנו, לכתוב את היצירה המקורית הזו. והתשובה היא, איבר בשם יוחנן... ושוב, יוסי ידין קורא, התיז מורת מנגנת וחוץ יצחקי אייר.

אפרים סידון